

«ΤΟ ΤΕΜΠΛΟ - ΟΙΚΟΣ ΕΝΟΧΗΣ» ΣΤΟ ΓΚΑΖΙ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΖΩΝΤΑΝΕΨΕ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

του Κυριάκου
Κατζουράκη

Οζωγράφος Κυριάκος Κατζουράκης πρωτοπαρουσίασε το «Τέμπλο» στην αίθουσα της «Κρεβανίδης» τον Νοέμβρη του 1994. Το Πάσα του 1995 παρουσίαστηκε στο «Μύλο» το «Τέμπλο-Όίκος Ενοχής», μια ανοικτή σύνθεση θεατρικού πλούτου και εικαστικού περιβάλλοντας με την Ανέζα Παπαδοπούλου και την Κάτια Γέρου. Εκτοτε, και κατά την επιθυμία του δημιουργού το «Τέμπλο» να ταξιδεύει και να στίνεται συνεχώς σαν «πρόσφυγας νασά», παρουσίαστηκε στην Κέρκυρα, στη Λευκωσία, στα Χανιά. Την περασμένη εβδομάδα ήρθε στη σειρά της Αθήνας: παράσταση φιλοδενήθηκε σ' έναν από τους απωσφαιρικούς χώρους του Γκαζού (σήμερα και αύριο θα δοθούν οι τελευταίες). Οι δύο πεθούσι με τις ερμηνείες τους, τη σωματική έκφρασή τους, το πλόγο και το τραγούδι τους, συνέδεσαν το προϋπάρχον ζωγραφικό έργο με τα υπόλοιπα στοιχεία της θεατρικής πράξης, που έτσι μεταμορφώθηκε σε πολιτισματική καλλιτεχνική κατάθεση.

Το «Τέμπλο» του Κυριάκου Κατζουράκη θυμίζει έντονα αυτό που το ίδιον του δηλώνει: τέμπλο χριστιανικού

ναού. Μια σειρά προσωπογραφιών στέφει την κεντρική πύλη και τους δύο ολόσωμους πίνακες (ενός άνδρα και μιας γυναίκας) που βρίσκονται στη θέση της αριστερής και δεξιάς πύλης. Αριστερά και δεξιά της κεντρικής πύλης πολύπροσωπα έργα απεικονίζουν τη φρίκη και την μοναδιά του ανθρώπου στην Ιστορία των πολέμων, προσφυγιά, εξανδραποδιμούς, βιασμούς κ.ο.κ.).

Σκεδάν παράλληλα με το γωγράφισμά του γράφτηκε το κείμενο «Όίκος Ενοχής». Πήρε την τελική του μορφή κατά τη διάρκεια των προβάνω με τη βοήθεια της Ανέζας Παπαδοπούλου και της Κάτιας Γέρου που ανέλαβαν την ερμηνεία του.

Εργο θεατρικό δεν είναι. Εντάσσεται στην οικογένεια των θεατρικών κεμένων που προέρχονται από σύνεψη δραματικών μονολόγων: δύο γυναίκες, δύο πληγωμένες ζάρες, μας ξεναγούν στον κόρισμα του εκούνσιου εγκλεισμού τους. «Όίκος ενοχής» είναι η μηνύμα τους, φορέας της, ο λόγος τους, που κάποιες στιγμές γίνεται Αποκαλυπτικός και ξεχειλίζει από τον τρόμο και τον πόνο του ανθρώπου στον ροή της Ιστορίας. Οι δύο γυναίκες θυμούνται, υποφέρουν από την θύμηση. Άλλα και από την γνώση ότι δύοι οι άλλοι έχουν ξεκάθασι.

«Μίλω για μένα ώρα/ Πατρίδα μου είναι η φωνή μου/ Είμαι κλεισμένη εδώ/ Από τότε που η φωνή μου πήναι η δική σας πατρίδα». Η θεατρική πράξη ξεκάνα με την περιγραφή του Λοιμού (σε ελεύθερη απόδοση από την Ιστορία του Θουκυδίδη).

Οπτόσιο, το οι δύο γυναίκες «μπορούν μόνο να θλέπουν πίσα, να βλέπουν πιο μπροστά». Δεν θα μπορούσε ο Λοιμός να είναι η υπαρξιακή «Πλανούδα» του Καμή; Και ο υπερ-παραλογισμός του ομαδικού θανάτου και η φρίκη των παθολογικών συμπτωμάτων, να σημαδεύουν, ως σημεία αιχμής μιας αλληγορίας, τη φρίκη της δίκης μας ψωνής, σήμερα, στην εποχή της γενικής αμνησίας, ανοχής, αναισθησίας;

«...Κι όσοι ζούσαν πάθιαν καθολική αμνησία / ...Κυνηγόύσαν ο ένας τον άλλον / Ασελγούσαν ο ένας στον άλλον / Οσοι ζούσαν πάθιαν καθολική αμνησία/Δεν γνώριζαν τον εαυτό τους ούτε τους φιλίους τους...»

Κι αλλού:

...Ο πάνα μέσα ευκάριστο/Αυτό καπάντησε να θεωρείται ωραίο/Η εύκολη απόλαυση/Η γρήγορη απόλαυση/ Έγινε η πιο μεγάλη αρρώστεια...»

Σιγά σιγά ο λόγος ανοίγεται. Ο λοιμός παίρνει τη μορφή της Μικρασιατικής Καταπορφής. Γίνεται ο λοιμός της προσφυγιάς: τα «Ματαμένα κάβματα» της Διδώς Σωτηρίου συναντιάνεται με τις ιστορίες των εξόριστων Βαλτινών, των μεταναστών στην ίδια την πατρίδα τους, του Σωτηρίου Δημητρίου («Ν' ακούω καλά τ' ονόμα σου»).

Εδώ πια γίνεται μια ανεπαίσθιτη αλλαγή: ο πάσχων άνθρωπος αποκτά φύλο. Οι γυναίκες διακορίζονται από τους άνδρες, κατέκοντας τη σοφία που οι άνδρες έκαναν διά παντός στα πεδία της μάχης: «...Οι άνθρωποι κάθονταν το μαχαίρι στο λαιμό τους / Αυτοκτονούν / Σκοτώνουν δι, πιέσει κάτι θηλυκό / Σκοτώνουν συνεκάδας δι, πάσει ν' ανθίσει...»

Η ιστορία τους συνεχίζεται έτσι, με συνεχή άλματα στον υπερ-ιστορικό Χρόνο της ανθρώπινης ηπαρξής που πάσχει.

Είναι εντυπωσιακός ο τρόπος που ο Κυριάκος Κατζουράκης, σπίνωντας το δρόμενο, πένεις σας δόσεις και στις ιστοροπές, αν και δεν είναι οκνοθέτης (αλλά μπήως ο χωγράφος δεν είναι ένα είδος «σκνονθέτη του τελάρου»). Όταν ο εφιάλτης των γυναικών βάραψε πολύ την ατμόσφαιρα, τη Ανέζα Παπαδοπούλου και τη Κάτια Γέρου έπιαναν το τραγούδι. Και τραγουδούσαν κι οι δύο τα δημοπάκα υπέροχα...

Στην εξέλιξη της παράστασης συνέβη, ακόμη, και το εξής παράξενο: μέσα από την αιμόσφαιρα που έπλασαν οι θητοί με το λόγο και την σωματική τους δηλωση, τη βοήθεια των φωτισμών (του Ανώντη Πλαναγιατόπουλου) και της μουσικής (του Γιάννη Χριστιανάκη), θαρρείς στιγμές στηγμές παρόντα στην πρόσωπα του Τέμπλου παντάνευαν, συμμετείχαν κι αυτά στην εξιστόρηση.

Επιβεβαίνοντας επιπλέον το λόγο: «Η Ιστορία της Ανθρώποτης δεν ανίκει στον άνθρωπο -του επιβάλλεται σαν εξωτερική δύναμη που δεν υπάρχει τρόπος για την αντιμετώπιση...» Η ιστορία της τέκνης, λόγω της προσωπικής της χαρακτήρα, είναι η εκδίκηση του ανθρώπου που απένταν στην απρόσωπη Ιστορία της Ανθρώποτης (Μ. Κοντέρα, «Οι Προδομένες Διαδίκτες»).